

Janina Doroszevska (1900-1979)

Pedagog specjalny, praktyk i teoretyk wychowania dzieci przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo. Studia (od 1918) na Wydziale Humanistycznym UW (psychologia, sztuka, logika). Doktorat z filozofii uzyskała w 1928 r. za pracę „Motyw zwiastowania w sztuce średniowiecznej”.

W 1927 r. wzięła ślub z językoznawcą doktorem Witoldem Doroszewskim. Przebywała we Francji i Stanach Zjednoczonych. W latach 1929-1933 była asystentką w Katedrze Historii Sztuki UW. W latach 1940-1944 pracowała (m.in. kierowała internatem i przedszkolem) w Zakładzie dla Niewidomych w Laskach.

Po wojnie związała się z placówkami dla dzieci przewlekle chorych w Zakopanem. Dzięki inicjatywie Marii Grzegorzewskiej i Kazimierza Kirejczyka, ówczesnego wizytatora szkolnictwa specjalnego w Ministerstwie Oświaty, przeniosła się w roku 1947 do Warszawy i podjęła zajęcia w PIPS w dziale Rewalidacji Przewlekle Chorych i Kalekich. Przyjęta na etatowego nauczyciela PIPS (1949) na stałe związała się z Instytutem. Współpracowała z prof. dr. Janem Bogdanowiczem, wypracowując wzorcowe zasady współdziałania lekarza i nauczyciela--wychowawcy w placówce leczniczej. Przez wiele lat kierowała w PIPS Działem Kształcenia Nauczycieli i Wychowawców Dzieci i Młodzieży Chorej i Kalekiej. Na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych powstały Jej najważniejsze prace z zakresu pedagogiki terapeutycznej. W późniejszych latach Jej zainteresowania skupiły się przede wszystkim na problemach podstaw całej pedagogiki specjalnej, a nie tylko jej subdyscyplinach.

Pracę naukową rozwijała na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UW, gdzie kierowała m.in. Pracownią Pedagogiki Specjalnej. W 1967 r. otrzymała profesurę na UW. Przez wiele lat współpracowała ze „Szkołą Specjalną”, pełniąc w latach 1967-1975 stanowisko redaktora naczelnego tego pisma.

Lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte to okres, w którym Doroszevska koncentrowała się na teoriach dotyczących podstaw całej pedagogiki specjalnej. Punktem wyjścia do tych prac był

wielokrotnie wznawiany skrypt M. Grzegorzewskiej „Pedagogika specjalna”. Początkowo z Autorką opracowania, a po Jej śmierci — samodzielnie Doroszevska dokonała gigantycznej pracy, unowocześniając i rozwijając poglądy zawarte w skrypcie, ustalając własne, oryginalne teorie (np. klasyfikacja pedagogiki specjalnej „na zasadzie mechanizmu adaptacji”). Efektem tych prac jest dwutomowe dzieło „Pedagogika specjalna”. Do dzisiaj jest to najobszerniejsze w Polsce opracowanie dotyczące zarówno podstaw pedagogiki specjalnej, jak i jej subdyscyplin. Profesor Janina Doroszevska nie dożyła publikacji swego monumentalnego dzieła.

Wpływ na światopogląd i uznawane przez J. Doroszevską idee miała zarówno rodzina — Jej rodzice byli znanymi działaczami społecznymi — jak i ludzie, których spotkała w swoim „dorosłym” życiu: Stefania Sempołowska, Maria Grzegorzewska, Maryna Falska, Janusz Korczak, Jan Bogdanowicz, Witold Doroszevski. W swoich dociekaniach naukowych, podobnie jak Maria Grzegorzewska, a pośrednio Józefa Joteyko, ustalenia dotyczące sytuacji dziecka przewlekle chorego odnosiła do ówczesnych ustaleń neurofizjologii. Jak pisze dr Roman Janeczko, „szczególny nacisk kładła na modyfikację metod i form pracy dydaktyczno-wychowawczej w zależności od aktualnego poziomu wydolności wysiłkowej chorego dziecka i jego aktualnych potrzeb rozwoju” (1980, s. 7/8)⁴. Z całą pewnością jest Janina Doroszevska twórczynią podstaw wiedzy o psychopedagogicznych aspektach sytuacji dziecka przewlekle chorego, procesu jego wspierania przez nauczyciela-wychowawcę. Warto zauważyć, że pedagogika terapeutyczna nie rozwijała się w Polsce przed 1939 r. Jej początek stanowiły prace Janiny Doroszevskiej i Jana Bogdanowicza, podjęte po 1945 roku.

Główne prace: „Terapia wychowawcza” („Ossolineum”, 1957); „Nauczyciel wychowawca w zakładzie leczniczym” (PZWL, 1963); „Pedagogika specjalna. Podstawowe problemy teorii i praktyki” („Ossolineum”, 1981).

Wojciech Gasik, Jan Pańczyk (1997). *Czołowi polscy pedagodzy specjalni oraz absolwenci PIPS i WSPS z lat 1971–1996*, s. 14–16.

⁴ Roman Janeczko: Janina Doroszevska — życie i działalność (1900-1979). "Szkoła Specjalna" 1980, nr 1.